

De leerling leert!

Werken aan kwaliteit
Door Rein ten Have

Even voorstellen

- Rein ten Have (1945)
- leerkracht PO / VO / schoolleider
- Projecten Q5, innovatie en Zeer Zwakke Scholen (VO-raad) tot 2012
- Nu de kans om ervaring te delen.

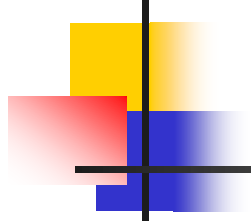
Deze lezing gaat over het creëren van een optimaal leerklimaat voor de leerling

- Hoe creëert de school (schoolleiding, ondersteuners en leerkrachten) optimale omstandigheden voor de leerling om te leren?
- Hoe ondersteunt de schoolorganisatie de leerkracht om zijn taak zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren?
- En wie gaat het in de praktijk doen?

Stelling:

- Een leerkracht heeft geregeld feedback nodig om optimaal te kunnen functioneren.
- Veel leerkrachten in het onderwijs werken als het gaat om daadwerkelijke ondersteuning in een 'verwaarloosde organisatie'.

**Als niemand tijd heeft
zal er niets veranderen.**

45 jaar werken in scholen

Waar heeft het allemaal toe geleid?

...praten, praten, praten!!!

...nieuwe plannen, nieuwe ideeën!!!

...heel hard werken!!!

- Hoe was het toen?
- Hoe is het nu?
- Hoe doorbreken we de eeuwige spiraal?

Werken in zeer zwakke scholen.

- Onder druk wordt alles vloeibaar.
- Plotseling is er wel tijd en aandacht voor het primaire proces.
- De kwaliteit gaat daardoor met sprongen vooruit!

Het moet beter!

- 'Leren' altijd centraal op elke agenda.
 - De resultaten tonen de mate van succes.
 - Dat houdt nooit op.
 - Dat eist voortdurend onderhoud.
 - Dat eist openstaan voor de feiten.
 - En leiderschap met lef!
-
- Kwaliteitszorg die zich beperkt tot organisatorische zaken mist de kern:
 - de kwaliteit van het primaire proces.

Wie gaat het doen?

- Schoolleider / teamleider?
- Specialist?
- Kwaliteitszorg?
- Team?
- Intervisie?

Alles kan, als het maar gebeurt!

Intermezzo

- Hoe gaat het op jullie school?
- 2 minuten overleggen met de burens.

Even voor de Vlaamse deelnemers:

- Scholen voor VO zijn in Nederland ingedeeld in afdelingen en teams met afdelingsleiders en teamleiders.
- De inspectie komt echt inspecteren.
- Uitkomsten van inspectiebezoek kunnen zijn dat scholen zwak of zeer zwak worden verklaard.

En verder:

- Verreweg de meeste scholen kunnen beschikken over de informatie uit 'Vensters'.
- Centrale schoolexamens zijn onomstreden. Daarnaast zijn er schoolexamens die mede bepalend zijn voor diplomering.

Ik stel vast:

- Aanvankelijk stond kwaliteitszorg bij leerkrachten in een zeer slecht daglicht (een speeltje van de schoolleiding die ten koste van de kwaliteit gaat).

Maar:

- Kwaliteitszorg over het primaire proces blijkt juist ook voor leerkrachten en teams zeer interessant.
- Mits het gaat over zaken waar leerkrachten zelf invloed op hebben!

Alles in de school draait om de lerende leerling

- **Schoolleiding en leraren zorgen voor optimale omstandigheden.**
- Goede werkomstandigheden (gebouw en inrichting).
- Elke leerling wordt maximaal uitgedaagd.
- Het klimaat is veilig
- De leeropbrengsten staan centraal.

Kaders voor kwaliteit

- De visie van de school
- Goede kwaliteitszorg op alle niveau's: Doen we de goede dingen?
- De eisen van de overheid.

Essentiële peilers daarbij:

- De kwaliteit van de schoolleiding.
- De vakbekwaamheid van leerkrachten.
- Een heldere koers van de organisatie

Perspectief: de leraar

- De leraar heeft het meest direct invloed op het leren van de leerling.
- Schijnbare tegenstelling: autonome professional of uitvoerder van schoolbeleid.
- Autonoom zijn houdt in dat je verantwoordelijkheid neemt.
- Wat kun jij doen om de kwaliteit te verbeteren?

Autonomie en verantwoordelijkheid.

- Hoe autonoom is de leerkracht op jullie school?
- Neemt de leerkracht voldoende zijn verantwoordelijkheid?
- 2 minuten overleg met de burens.

Kwaliteitscriteria die voor leerkrachten van belang zijn.

- De teamafspraken.
- De afspraken in de vaksectie.
- Afspraken over toetsen.
- Afspraken over de determinatie van de leerlingen.
- Afspraken over de leerlingenzorg.
- Afspraken over de leskwaliteit.
- Afspraken over vakbekwaamheid (didactisch / pedagogisch / theoretisch).
- De resultaten / opbrengsten van sectie / team / leerkracht zelf.

Op basis daarvan:

- Kunnen evalueren en verbeteren (Q5 kwaliteitscirkel).

Team versus vaksectie?

- Teamafspraken: afstemmen over o.a.:
 - Zorg
 - Inrichting onderwijs
 - Determinatie
 - Evalueren en verbeteren
- Sectieafspraken: afstemmen over o.a.:
 - Opbouw curriculum
 - Toetsing en determinatie
 - Vakdidactiekenz.

Maar wat als team of vaksectie elkaar tegenwerken?

Toetsing en determinatie

Vaksectie / vakgroep

- Bewaken kwaliteit toetsen (inhoud / moeilijkheidsgraad).
- Evaluatie toetsresultaten per leerling.
- Evaluatie toetsresultaten per docent.

Team

- Kijken naar de resultaten per vak.
- Kijken naar loopbaan individuele leerling.
- Kijken naar opstroom / afstroom
- Kijken naar verschillen tussen de vakken.

De leerlingenzorg en het leren

- Leerlingenzorg in een school staat altijd in relatie met de leeropbrengsten van de leerling.
- De school is geen zorginstelling.
- Interessant is om na te gaan wat de zorg oplevert aan leerresultaat.

Leskwaliteit

- De leraar is een professional, maar hij kan het niet alleen!
- Feedback gericht op ontwikkeling is essentieel.
- **Wie neemt deze taak op zich?**

(iedereen vindt het belangrijk, maar wie vindt de tijd).

Hoe doe je het?

- Enkele praktische aanwijzingen voor het in kaart brengen van de kwaliteit van lesgeven.
- Doel: leerlingen optimale kansen bieden om te leren en te excelleren.

De grote 5.

- Gericht kijken naar lessen en feedback geven.
- Wat levert het op? Kijken naar de resultaten.
- Wat zeggen de leerlingen?
- Wat zegt de wetenschap?
- Het belang van taal.

A-Kijken naar lessen

Stap 1:

Zonder oordeel:

- Wat doet de docent?
- Wat doen de leerlingen?

Stap 2:

- Waar staat de leerkracht (wat kan hij, wat kan hij (nog) niet)?
- Welke stap maakt hem een beetje beter?

Een voorbeeld van een observatiemethode.

- Zie: v.d. Grift (model wordt uitgedeeld)

Ook zeer bruikbaar:

- De rollen van de docent (CPS-site)

Wat staat de leerkracht?

(evalueren van pedagogisch/didactisch handelen volgens v.d. Grift)

Hoofdindeling:

- Veilig en stimulerend leerklimaat.
- Efficiënte lesorganisatie.
- Duidelijke en gestructureerde instructie.
- Afstemmen instructie en verwerken op verschillen.
- Leerstrategieën aanleren.
- Betrokkenheid van leerlingen.

Verdere invulling

- Voorbeeld: duidelijke en gestructureerde instructie. (score 1,2,3 of 4)
 -geeft duidelijke uitleg van de leerstof.
 -geeft feedback aan de leerlingen.
 -betreft alle leerlingen bij de les.
 -gaat tijdens de instructie na of leerlingen de leerstof begrepen hebben.
 -geeft goed gestructureerd les.
 -geeft duidelijk uitleg van het gebruik van didactische hulpmiddelen en opdrachten.

Elk item nog weer verder uitgewerkt:

- Gebruikt de leertijd efficiënt:
 -begint de les op tijd.
 -laat geen tijd verloren gaan aan begin, tijdens of het einde van de les.
 -laat geen 'dode momenten' ontstaan.
 -laat de leerlingen niet wachten

Scoren: 0 of 1

Fouten aanstrepen of kwaliteiten benoemen?

Principe:

- Ga uit van wat de leerling al kan en zet dan de volgende stap.

&

- Ga uit van wat de leerkracht al kan en zet dan de volgende stap.

Stimuleren i.p.v. betrappen.

Wat zegt de leerkracht zelf?

- Laat de leerkracht zelf scoren op het observatiemodel.
- Leg de uitkomst naast die van de observator en die van de leerlingen.
- Zie: ` Het zelfevaluatie pakket' van John Mc Beath (uitgave Q5)

Hoe gaat het op jullie school?

- 2 minuten consultatie bij de burenen.

B-Resultaten in kaart.

- Welke resultaten deze leerkracht met deze groep?
- Hoe verhouden deze resultaten zich tot die van andere leerkrachten?
- Welke leerlingen scoren hoog?
- Welke leerlingen vallen af?
- Welke actie wordt ondernomen?

C-Wat zeggen de leerlingen?

- Bevraag de leerlingen op dezelfde items die in de observatielijst staan genoemd.
- Leg de uitkomst naast die van de docent.
- Neem opmerkingen van leerlingen over de manier waarop ze het beste leren uiterst serieus.

D- Wat zegt de wetenschap?

- Zijn leerkrachten op de hoogte van de uitkomsten van de nieuwste wetenschappelijke onderzoeken naar leren en onderwijzen?
- Doen leerkrachten zelf onderzoek binnen hun klassen?
- Wordt dat door de school gestimuleerd?

E-Het belang van taal

- Wat doe je met leerlingen met taalachterstanden?
- Hoe weet je dat je leerlingen snappen wat je zegt?

Evaluëren en verbeteren

- Alle gegevens worden naast elkaar gelegd in voortgangsgesprekken:
 - De lesobservatie.
 - De resultaten die de leerlingen behalen.
 - De mening van de leerlingen.
 - De vakkennis van de leerkracht.
 - Het oordeel van de sectie en het team.

Steeds een stapje verder

Op basis van wat wordt vastgesteld en erkend:

- Wat kan de leerkracht?
- Wat wordt de volgende stap?
- Welke afspraken kunnen daarover worden gemaakt?
- Waar staat deze leerkracht over een jaar?

Personeelsbeleid

- Helpt de leerkracht in het voortdurend verbeteren van zijn professionaliteit.
- Baseert zich op feiten.
- Doet dat in een open en veilig klimaat.
- Eist loyaliteit van alle medewerkers.
- Neemt afspraken serieus.
- Staat centraal restpost binnen de organisatie.

Dit was het.....

- Maar wie gaat het doen!